

TRANSILVANI'A.

Fóia Asociatiunei transilvane pentru literatur'a romana
si cultur'a poporului romanu.

Acésta fóia ese cate 3 cóle pe luna si costa 2 fr. v. a. pentru membrii asociatiunei, éra pentru nemembrii 3 fr. Pentru strainatate 4 fr. cu porto postei. Abonamentulu se face numai pe cate 1 anu intregu. — Se abonéza la Comitétulu asociatiunei in Sibiiu séu prin posta séu prin dd. colectori.

Nr. 4.

Brasiovu 1. Februaru 1868.

Anulu I.

PROTOCOLULU

Adunarei generale a Asociatiunei transilvane pentru cultur'a si literatur'a poporului romanu, tienute in Clusiu la $26/14$, $27/15$ si $28/16$ Augustu 1867.

(Fine.)

SIEDINT'A III.

tienuta la $28/16$ Augustu 1867.

XXVIII. D. presiedinte pune pre tapetu raportulu comisiunei insarcinate cu preliminarea bugetului pre anulu venitoriu

D. prof. Moldovanu cá referinte cetesce raportulu comisiunei amentite, alaturatu aici sub. M.

Apoi presenta adunarei gener. trei suplice, care stau in legatura cu fipsarea bugetului; un'a a lui Ioanu Feiurdeanu chirurgu absolutu dein Clusiu, alt'a alui Jac. Tulbureanu maestru papucariu dein Alba-Julia (vedi prof. sied. II. Nr. XII). si a treia alui Georgiu Munteanu si Stefanu Torpanu, stipendiatii Asociatiunei la scol'a capitala de mustra dein Prag'a; carii doui dein urma ceru, se li se conceda a studiá in Germani'a si se li se asemne dein partea adunarei gen. cate unu ajutoriu corespundiatoriu. Catra cari D. presiedinte mai insinua inca suplic'a lui Adamu Sirlincanu stud. de a II. cl. gimn. in Naseudu pentru unu stipendiu de 60 fl. v. a.

Dupa acéste luandu cuventu D. Dr. Nemesiu descopere., cà conformu conclusului adunarei generale dein anulu trecut, comitétulu Asociatiunei inca a gatitu unu preliminaru pentru

bugetulu anului venitoriu; deci poftesce ca la desbaterea speciala a operatului comisiunii bugetarie se se cetesca paralelu si puncturile corespunditorie dein preliminariulu comitetului, care se alatura aici sub. N.

Dupa unele observatiuni pro si contra, adunarea primesce propunerea Dlui Nemesiu, de a se ceti la desbaterea speciala si preliminariulu comitetului, si anume la dorintia exprimata dein mai multe parti, acesta mai antaiu, apoi puncturile corespunditorie dein raportulu comisiunei bugetarie.

Si acum luanduse ambele proiecte la desbatere dein pusetiune in pusetiune, s'au primitu:

1. Remuneratiune pentru secretariulu II. 200 fr.
2. Pentru unu juristu aplecatu ca scrietoriu la cancelaria 100 fr.
3. Spese pentru cancelaria 160 fr.
4. Pentru 3 juristi dein afara cate 100 fr. si pentru unulu in patria 80 fr., cu totulu 380 fr.
5. Pentru cei doi ascultatori de pedagogia in Prag'a cate 300 fr. si viaticu cate 50 fr. 700 fr. cu aceea, ca se-si continue studiale in Prag'a; er' nu la cutare altu institutu dein Germani'a, precum cerusera.

Propunerea Dlui Dr. Maioru de a se crea inca alte doue stipendia pentru ascultatorii de pedagogia, carii reintornandu a casa, se se pota apleca de docenti normali, de cari ducemu mare lipsa, dupa o desbatere cam lunga si infocata, se pune la votisare, si se reiepta prein majoritatea voturilor.

6. Pentru unu studente la institutulu politehnicu dein Vien'a 300 fr.

7. Doue ajutorie de cate 50 fr. pentru doi studenti la scolele reali 100 fr.

8. Ajutoriu pentru unu sodalu, care voiessa a se face maestru 50 fr. si pentru doi invetiacei de maistri cate 25 fr., cu totulu 100 fr.

9. La propunerea Dlui Dr. Maioru, pentru doi invetatori comunali, carii voru dovedi pana la adunarea gener. proxima, ca au prasitu mai multi altoi, cate 25 fr. la olalta 50 fr.

10. Spese extraordinarie 60 fr.

11. Pentru foi'a Asociatiunei edanda in intielesulu §-lui 33 dein statute, in care se se tiparessa si actele Asociatiunei, 400 fr.; er' la casulu candu nu s'ar pote efectui edarea foiei, pentru tiparirea acteloru pana la 200 fr.

In legatura cu acesta pusetiune cere cuventu D. Rusu

secret. II. si propune a se aplacidá pentru spriginirea „Arhivului“ Dlui Cipariu 400 fr.

D. can. Negrutiu e contra acestui ajutoriu, dein cauza ca foia Dlui Cipariu pote esistá si fara acela.

D. Vas. Popu interpeléza pre D. Rusu, deca a cerutu ore vreodata D. Cipariu acéstu sucursu materiale dein partea Asociatiunei, seu bá?

D. Rusu se incerca a aretá dein actele comitetului si dein raportulu aceluiasi catra adunarea gener. dein anulu trecut, cà D. Cipariu intru adeveru a cerutu acestu ajutoriu; deci recomanda de nou propunerea sa.

D. Moldovanu reflecta Dlui Rusu, cà cele cetite de D. sa nu se referescu la spriginirea materiala, ci la cea morala.

Dupa cari resumandu inca odata D. presiedinte parerile descoperite in asta privintia, adunarea respinge propunerea Dlui Rusu remanendu lenga ajutoriulu de 400 fr. fipsatu pentru fói'a Asociatiunei.

12. Pentru doi teneri, carii se invetie agronomi'a spre a fi apoi aplecati cá invetiatori de studiulu acéstuia, unulu la preparandi'a dein Blasiu, altulu la cea dein Sibiiu cate 330 fr: cu totulu 660

Indreptarile commisiunei bugetarie dela comitetului Asociatiunei intru facerea preliminarifului de bugetu, precum si impartirea stipendialoru preliminate, se incredintiare comitetului.

Cerendu cuventu D. Dr. Ratiu, reapuca cestiunea foiei edande, si propune a se aduce inca acum decisiunile necesarie in privinti'a numelui, formeii si redactoriului foiei, precum si in privinti'a remuneratiunei acéstuia.

Care propunere dein caus'a scurtiemeii tempului neaflandu spriginire la membrii presenti, la propunerea Dlui Antoneli se concredu tote aceste dispositiuni comitetului.

XXIX. D. presiedinte pune la ordine raportulu comisiunei insarcinate cu esaminarea si numerarea voturilor date de adunarea gen. pentru oficiali si membrii comitetului Asociatiunei pre urmatorii trei ani.

D. Dr. Mihali cá referinte cetesce raportulu comisiunei, alaturatu la protocolu sub O. Dupa care suntu alesi de oficiali ai Asociatiunei (intemplandu-se alegerea presidintiloru in siedinti'a precedentu):

1. Secretariu I. D. Georgiu Baritiu cu 57 voturi.
2. Secretariu II. D. Ioanu V. Rusu protop. cu 32 vot.,

capetandu D. Visarionu Romanu 21, D. Zach. Boiu 1, Dr. Borcea 1 si Ioanu Popescu prof. 1 votu.

3. Cassariu D. capitanu in pensiune Constantinu Stezariu cu 54 voturi, capetandu Dr. Nemesiu 1 votu.

4. Controloru D. I. Popescu prof. cu 46 voturi, capetandu Ioanu Brote 4, Ioanu Popu 1, Nicolae Popea 1 si Z. Boiu 1 votu.

5. Archivariu si bibliotecariu D. Nicolae Cristea cu 52 voturi.

Era rezultatulu pentru membrii comitetului insarcinatu cu ducerea afaceriloru curente ale Asociaciunei, se aretà urmatoriu;

I. Membrii ordinari ai comitetului.

1. Paulu Dunc'a cu 49 voturi.
2. Dr. Ioanu Nemesiu cu 49 voturi.
3. Dr. Nicolae Stoia cu 47 voturi.
4. Petru Manu cu 47 voturi.
5. Jacobu Bologa cu 46 voturi.
6. Nicolae Popea cu 43 voturi.
7. Ioanu Antoneli cu 42 voturi.
8. Zach. Boiu cu 42 voturi.
9. Ioanu V. Rusu cu 41 voturi.
10. Elia Macelariu cu 41 voturi.
11. Petru Rosc'a cu 40 voturi.
12. Greg. Mihali canon. cu 39 voturi, impartinduse celelalte, voturi intre alti mai multi membri de la 9 pana la 1.

II. Membrii suplenti ai Comitetului:

1. Nicolau Cristea cu 38 voturi.
2. Sav'a Popoviciu Barceanu cu 36 voturi.
3. Ioanu Popescu prof. cu 35 voturi.
4. Ioanu Popu par. Vizocnei cu 35 voturi.
5. Dr. Racuciu cu 34 voturi.
6. Elia Vlas'a can. cu 32 voturi, mai capetandu dela 1—15 voturi si altii mai multi.

Care rezultatu fũ primitu de adunare cu cea mai cordiala bucuria, intre strigari de „se traiésca“!

D. Rusu cere a fi relevatu dela postulu de secretariu si a se alege altulu in locu-i; ca-ci precum mai amintise, multele-i ocupatiuni celu indetorescu sub alte titluri, precum si sanatatea-i cam slabita, nu lu iérta a portá unu oficiu cá

acest'a, ingreunatu, acum — in absentia'sa seu impedecarea secretariului I. — si cu redigerea foiei Asociatiunei.

Asemene cere si D. Stezariu a fi dispensatu dela oficiulu de cassariu.

Adunarea poftesce cu urgentia, se remana ambii.

D. Stezariu concediendu votului adunarei descoperitu intr-unu modu cá acest'a, primesce oficiulu de cassariu si mai departe fara conditiune; ér' D. Rusu numai sub aceea conditiune, cá la casulu, candu pre D. Baritiu secret I. nu l'aru iertá agendele-i multe a se coprinde si cu redigerea foiei Asoc., comitetulu se pota concrede conducerea foiei altuia oreui dein sinulu seu; ér' candu aceea ar' remanea totusi pre umerii sei, elu sesi pota dá resemnarea dein oficiu inaintea comitetului.

Adunarea primesce; si D. Rusu remane si mai departe secret. II. al' Asociatiunei sub conditiunea poftita.

XXX. Dupa aceste se presenta adunarei gen. unu desemnu despre pretiosele antecuitati, cari s'au aflatu la saparea calei ferate in Belgradu, dedusu si tramisu prein D. Rozoru totu de acolo, cu acea promisiune, cá deca Asociatiunea se va interesá de asemene lucruri si le va primi cu bucuria, nu va pregetá a deduce si a tramite Asociatiunei si desemnulu obiectelor, ce se voru afla de aici inainte.

Se primesce cu bucuria, aducundu-se Dlui Rozoru cea mai viua recunoscientia pentru atentiunea aratata catra acést'a Asociatiune.

XXXI. D. presiedinte da ordine spre cetirea disertatiunei Dlui Dr. Tincu. Acest'a inse absentandu, cetirea disertatiunei sale alaturate aici sub P. remane.

XXXII. D. presiedinte pune la ordine alegerea locului si detiermurirea tempului adunarei gener. viitorie.

La propunerea Dlui Ioanu Muresianu proprietariu dein Gherla, se decide, cá adunarea gener. a VIII. se se tiena in Gherl'a, siedinti'a I. in $^{25}/_{13}$ Aug., ér' a dou'a siedintia in $^{26}/_{14}$ Aug. 1868, destinanduse diu'a de $^{27}/_{15}$ Aug, in care cade s'abaterea de S. Maria pentru o excursiune pia la Nicul'a, unu locu placutu de ruga al' poporului romanu, in apropiarea Gherlei.

XXXIII. Aretanduse lips'a unei comisiuni pentru verificarea protocolului acestei siedintie, la propunerea presidiului se alegu Dd. cons. E. Macelariu, Dr. Vasiciu, Dr. Maioru, Poruti secret., Popoviciu, Pamfiliu, Rosiescu, Chif'a, Leont. Popu, si concep. Nemesiu.

XXXIV. După acestea se redica D. Hanea și luându în socotinta preveninții și iubirea frăției, cu care fura întemperați membrii Asociațiunii noastre în capitala Transilvaniei atatu de în partea oficiului, catu și de în partea locuitorilor cetățiani, propune se li-se exprime protocolar mînt multumita și recunoșcinta și se se alăga doi înși, cari se talcuesca la primariulu (consululu) cetăției acestu votu al' adunarei generale.

D. Macelariu propune a se aduce asemenea multumita și recunoșcinta în protocolu, Escelentiei sale Domnului comisariu regiū, comite Pechy și vice-presiedintelui de gubernu Domnului Croiss, celui de intaiu, pentru dovedit'a buna vointia, cu carea sprigină scopurile Asociațiunii; ér' celui al' douilea că vice-presiedintelui comitetului teatrale, care cu buna vointia frăției a concesu teatrulu, fara neci o remuneratiune pentru concertulu datu în folosulu fondului Asociațiunii; apoi Domnului C. r. colonelu pentru music'a militara, și cei doi înși, ce se voru însareinā a teleui votulu adunarei la D. primariu al' cetăției, se se deputeze a impleni acést'a și la acésti Domni.

Adunarea primesce acéste propuneri între manifestari de bucuria și alege spre scopulu susu amentitu o deputatiune în persoanele Diloru Macelariu și Vasiciu.

D. Visariou Romanu poftesce a se dá spresiune în protocolu și multumitei și recunoșcintei adunce, ce o de torescu membrii Asociațiunii în deosebi cetățianilor romani de în Clusiu pentru primirea cea atatu de cordiala, cu care i salutara în mediloculu loru. Asemene propune a se perenā — în protocolu multiamit'a și recunoșcint'a adunarei catra acele domnisiore și acei domni diletanti, cari ne fecera atatu de placuta ser'a de în $27/15$ Aug. prein productiunile loru artistice, întreprinse în folosulu fondului Asociațiunii.

Adunarea primesce ambele aceste propuneri între cele mai sincere și mai însufletite aclamatiuni; și candu vine a-si descoperi aici votulu seu de multiamita profunda totoror locuitorilor romani de în Clusiu, precum și Diloru diletanti, ce luara parte în concertu; cu bucuria rapésce ocașiunea a însemnā pe aceste pagine mai vertosu doue nume, numele gratioselor domnisiore Aureli'a Popu și Isabel'a Vasiciu, de între cari cea de antaiu ne încantā prein joculu seu pre fortepianu, esecutatu cu desteritatea unei artiste, ér' cést'alalta ne farneacă prein frumusetiele melodiiloru, produse cu unu

versu sonoru si delicatu, orandu-le unu „se traésca“! cordialu si dorindu natiunei dulce multe asemenea fiice!

XXXV. In urma Dlu Macelariu propune a se aduce protocolminte multiamita fostiloru presiedinti ai Asociaciunei, precum si presiedintelui dela acésta adunare gener. Dlui Iacobu Bolog'a pentru conducerea intielepta.

Acest'a propunere se primesce, ér' D. Iacobu Bolog'a multiamindu adunarei pentru participarea caldurosa si spriginulu datu in ducerea presidiului, — siedinti'a se inchia la 4 óre dup'amiadi, si membrii adunati se departara sub cele mai viue si mai insufletite impresiuni.

Datulu cá mai susu.

Iacobu Bologa,
presiedinte inter.

I. v. Rusu,
secret. II. Asociat.

Notari ad hoc:

Michaele Bohetielu m. p.

Andrieu Francu m. pr.

Iustinu Popfiu m. p.

S'a cetitu si verificatu in Clusiu 29 Aug. (10. Sept.) 1867 prein subscrisii membrii:

Elia Macelariu m. p.

Dr. Vasiciu m. p.

S. Popovicu m. p.

Porutiu m. p.

Gregoriu Chif'a m. p.

Petru Nemesiu m. p.

0 privire fugitiva preste literatur'a romana si lips'a unei istorie critice a literaturii romane.

(Continuare).

IV.

Sî acum se ne intorcemu privirea intr'alta parte . . . Éca ací unu altu siru de morminte! Acolo jacu venerandii parinti ai besericei, umiliti servi ai lui Christosu, cari cu iubirea natiunii in pieptu, cu ochii pe S. Cruce, lucrau a desteptá si a luminá poporulu prin invetiaturele maretie ale Evangheliei.

Doze sute de ani sunà limb'a slavica in besericele romane. Doze sute de ani trecù de strainu romanulu chiaru si in cas'a lui Ddieu. Doze sute de ani:

„Popi de alta limba, in templele sante,
Insultau poporulu ce le sta nainte.“

Panace in urma Provedinti'a domnedieesca scóse natiunea in acésta stare ticalosa, intr'unu modu demnu de mirare. Pu-

bliculu, naintea caruia vorbescu, me va dispensa de a repetá acé fapte istorice totoror'a cunoscute.

Dar unde sunt Apostolii, cari se telcuesca poporului invetiaturele dieesci in limb'a parintiloru sei?! Apostolii nu lipsescu la unu poporu, ce iubescu Ddieu! Ba Apostolii nu lipsira la romani nici chiaru pe tempulu candu limb'a slavica usurpá pe la altarie dreptulu si loculu celei romane.

Priviti acolo la acele patru morminte parasite! Acolo jacu patru capete incoronate, patru archierei romani: Mihailu Tordasi, Episcopulu Transilvaniei din sec. 16., candu inca totulu erá nedusitu de slavismu, carele cu alti conlucratori ai sei, vedindu cu dorere — precum díce intr'unu locu — cum tote limbele au si inflorescu intru cuvintele maretie ale lui Ddieu, numai romanii nu au pe limb'a loru acele cuvinte, a tradusu Bibli'a de Orastia (1581). Teodoru Vestemianu metrop. Romaniei din secl. 17., carele explica cele siepte taine, si prefige o precauventare inaltiatoria de anima la Liturgi'a de Bucuresci din 1680. Barlaam metrop. Moldovei din secl. 17., carele rapesce pen'a spre a scuti turm'a credintiosa de veninulu calvinismului, ce o amenintá prin catechismulu Racoltianu; si Dositeiu metrop. Moldovei totu din secl. 17., unulu din cei mai inflacarati nationalisti si din cei mai mari scrietori, carele daruindu limbei romane multe carti besericesci, mai apuca lir'a si face a suná la urechiele nepotiloru lui Traianu, in viersuri dulci, armoniose, divinii psalmi ai marelui profetu Davidu. Viersuri, care le cetimu dupa atata tempu si astadi cu placere.

In giurulu acestoru mari archierei, cá fii in giurulu parintiloru sei, jace Coresi diaconulu cu socii sei transilvani, scrietori din secl. 16. si 17. numiti si nenumiti, despre cari are se tracteze mai pe largu istori'a literaturei, toti preoti zelosi, toti nationalisti mari, cari convinsi cum díce Popa Ioane in „Sicriiulu seu de auru“ (1683), cá e lipsa de cuventulu lui Ddieu, cá si de lumina in casa in tempu de nopte, si vedendu, cá lips'a acést'a in poporulu nostru pana intru atata a ajunsu, catu cele mandate de Ddieu mai tote au venitu intru uitare, — prin traducerea cartiloru besericesci si prin lucrarea altoru opuri religiose tienteau a nobilitá animele si a lumina mintile romane cu doctrinele mantuitoarie si sante ale Evangeliei lui Christosu.

De si aceste opere sunt de unu cercu mai restrinsu, de catu operile cronicariloru nostri, ele sternescu totusi „superbiu

sacra in anim'a fiacarui romanu, convingundu-lu cà limb'a ce o vorbimu astadi, e limb'a stramosiloru nostri, limb'a romanesca, care — ce e dreptu — pe atunci amblá numai in su-manu, éra astadi in vestminte de salone! La acésta cultivare si polire a limbei natiunali si ei au conferitu si au conferita multu, forte multu. Deci binecuventata se fia cenusi'a loru! Binecuventata se fia memori'a loru din generatiune in generatiune!

V.

Enache Cogalniceanu, eroldulu de pe urma alu cetatii natiunali in Moldo-Romania, a depusu trompet'a sa Fanariotii prefacusera pamentulu moldo-romanu in vetra de suspine si doreri. Numele de romanu deveni unu nume de batjocura, aruncatu in faci'a tieranului impilatu. Patricii romani, afora de pucini, intreceau in infamia pre fanariotii straini. Natiunea jacea aduncita in abisulu nefericirii; musele se imbracara in doliu — si amortîra de dorere!

Ci pen'a cadiuta din manele scrietoriloru moldo-romani o iea Ardealulu, acésta frumoasa dar nefericita patria romana, unde romanii pe acelu tempu erau inca numai tolerati usque ad beneplacitum usurpatoriloru nedrepti. Aristocratii nostri lipindu-se de sistem'a guvernamentale ce domniá, si castigandu-si diregatorie, ranguri si titluri stralucite, se rusinau de poporulu din care s'au nascutu si se lapedau de datinele si limb'a stramosiesca a natiunii. — Dar unde e pericolulu mai mare, acolo e mai aproape Ddieu, — si potinte e Ddieu a sterni si din petre fii de ai lui Traianu! . . .

Ddieu a dîsu: se fia! — si s'a facutu! Ce s'a facutu? S'a facutu Ardealulu isvoru de lumine si cultura pentru tota romanimea, s'a facutu léganulu literaturii romane moderne . . . „Dar fratiloru romani!“ — eschiama veteranulu Eliade in precuventarea la Fabulele lui Cichindealu — mari barbati au esitu dintre voi din colo de Carpati . . . Maioru, Sincai, Clein, toti au fostu sierf'a inchinarii loru intru sierbirea natiunii, si mortea loru pote fi o vecinica dovéda a naltei loru misiuni!“

Asia este Dloru! Candu éra intunereculu mai mare in tota romanimea, candu pareá ca suna acum or'a fatale a mortii, dupa sfatulu prea santu alu intieptiunii domnedieesci, Rom'a, léganulu nostru, chiamà si primì cu bucuri'a pre cativa teneri romani ardeleni in braciele sale, cá se i creasca, se

i cultiveze in folosulu natiunei. — Privirea maretieloru monuminte ale stramosiloru au sternitu in ei suvenirele strabune si au desteptatu in ei consciinti'a demnitatii natiunali; si rentorrandu-se la vetrele parintiesci, au luminatu prin operele loru nemoritorie natiunea intrega si au pusu fundamentulu literaturii nostre mai noue. Invetiaceii acestor'a s'au impresciatu cá Apostolii, predicandu inviarea in tote partile; ba au trecutu si la fratii nostri de peste Carpati, cá se arunce si acolo sementi'a natiunalitatii.

Cine se nu gacesca, Dloru! cá vorbescu acf despre Sincai, Clein si Maioru? Acesti trei mari Apostoli, a caroru voce potinte provocà la vietia noua o natiune, ce parea amartita pentru totu de un'a.

Sincai, nemoritoriulu Sincai! De teneru inca, elu incepù gigantic'a idea de a scrie „Cronic'a toturorurumaniloru.“ Treidieci de ani, in midiloculu persecutiuniloru amare, lucrà elu necontenitu la marea sa opera, cercetandu tote bibliotecele din Rom'a, cele mai multe biblioteci publice si private din Austri'a, si adunandu cu diligintia neobosita documentele privitorie la intemplantile natiunei sale. Altulu cadea pote ustenitu, descuragiatu la midiloculu calii, dar marele seu sufletu nu se sparià de stavilele ce-lu intempinà. Anii trecu, maretiulu opu e gat'a... „Opus igne, autor patibulo dignus!“ (Opulu e demnu de focu, autoriulu de spendiuratori!) — suna sentinti'a teribile a censoriului magiaru. — Sincai nici acum nu despera. — A pierdutu tote, patroni, amici, avere,... dar mai are inca doi desagi; chiaru destulu, cá se i scutesca nemoritoriulu opu pana la tempuri mai fericite. In acesti desagi portà elu pe umerii sei glori'a natiunii, avendu datina a dîce cu consciinti'a deplina a marelui lucru ce a facutu: „In hoc fetus meus est, in quo post fata glorificabor; si non pudet fecisse, nec portasse pudebit“ (In acesti desagi e opulu meu, in care voi fi prea maritu dupa morte, deca nu mi-e rusine cá l'am facutu, nu mi-va fi rusine nici cá l'am portatu). Presentiulu seu profeticu s'a implinitu; cronic'a lui e celu mai pretiosu opu a tota literatur'a romana, si numele Sincai adoratulu de tota natiunea. Nu mai pucinu pretiu are sí colectiunea sa de documinte, ce se pastreza in bibliotec'a diecesei Rom. de Oradea-mare, carea pusa in ordine si edata ar face unu servitiu mare istoriei romane. — Mare meritu si-a castigatu Sincai si cá filologu, ca-ci prin opulu

seu: „Elementa Linguae Daco-Romanae“ (Budae 1805).
puse fundamentulu filologiei romane moderne.

Cu elu a sudatu si cu alu dorme acum amiculul seu, consodululu seu, fecundulu, nefatigabilulu Clein, calugarulu, care cu ingeniulu seu raru imbracisîa mai tote ramurile sciintieloru, teologia, filosofîa, istori'a, filologi'a. „Bibli'a santa“, tradusa tote din ovreesce si grecesce (Blasiu 1795). „Teologia morale“ (1796). „Brevis notitia historiae valachorum ab origine gentis usque sec. XVII.“ „Istori'a din Ardealu, tier'a romanescă si Moldova,“ si cele lalte, din cari multe nici pana astadi n'au vediutu lumin'a, sunt totu atate documente ale inaltei sale eruditiuni, ale zelului seu neobositu, si ale iubirii sale catra natiune. — Elu a inceputu si Dictionariulu de Bud'a, primulul opu de felulu acest'a in literatur'a romana.

Cu Sincai, cu Clein jace acum si zelosulu P. Maioru, care a portatu dispute invingatoria in contra totororu acelora, cari denegau descendintia nostra de la coloniile traiane. Elu a desteptatu si a intemeiatu intre romani mai multu decat u ori care altulu consciinti'a despre adeverat'a loru origine, cã sunt adeverati nepoti ai vechiloru romani si limb'a loru e limb'a poporale, ce sune odiniora pe pamentulu Italiei in gur'a celui mai potinte poporu alu lumii. Scriptele lui de o natura polemica provocara o adeverata revolutiune in lumea literaria romana si sternira in romani interesulu, dorulu de cetire. — Frumosu dice despre elu copiosulu nostru Eliade: „Istori'a pentru inceputulu Romaniloru a fericitului P. Maioru a fostu unu feliu de toiagu alu lui Moise, prin care despicandu marea de intunerecu, ce tienea pe romani, ii facu se treca din colo de Egiptulu mintiuniloru si se cunosca adeveratulu loru inceputu!“

Predicele lui au fostu tempu indelungatu uniculu museu alu pretiloru romani spre cultivarea loru in artea oratorica basericesca. „Istoria sa basericesca“ pe lenga tote defecturile are meritulu nedisputabile de a fi asternutu temeifulu la o istoria mai deplina a basericeii romane. — A lucratu multu sî la Dictionariulu de Buda inceputu prin Clein, deducundu radecin'a cuvintelorु si prefigundu-i in frunte unu tractatu despre limb'a romana (Ortographia romana una cum clavi etc.), in care mai vertosu natur'a vocaliloru si a consonantiloru se afla desfasiurata cu multa eruditiune; si unu Dialogu pentru inceputulu limbei romane, scrisu interesantu

si cu multu adev eru. Preste totu din scriptele lui respira pre-
todindene cele mai inflacarate sentieminte religioase sî natiunali.

Si cine se nu se inchine cu reverintia umbrei marelui
Cichindealu, care acum pe la anulu 1814 strigá romaniloru:
„Se fimu noi toti romanii un'a, nu e ací grecu séu la-
tinu, unitu séu neunitu, un'a treba se fia nati'a roma-
nesca!“ Dloru! urescu din adunculu sufletului indiferentis-
mulu religionariu; lasa, zelese fiacare pentru religiunea, ce i
o dicta consciintia de santa, mantuitoria ... Cu tote aceste
potemu fi, treba se fimu solidari, catu mai solidari in tote
acele, cari nu importa stricatiunea sufletului. Si candu se
mai afla totusi si astadi ómeni, cari sub falsulu pretestu alu
religiunei arunca schinteu'a desbinarii intre fratii de unu sange,
— ce mare, ce nobile anima a trebuitu se aiba acelu bar-
batu, care acum inainte cu 53 de ani strigá natiunei: „nu e
aici unitu séu neunitu; un'a treba se fia nati'a roma-
nesca!“ ... Cichindealu s'a ilustratu prin diverse opere teo-
logice si pedagogice, a escelatu mai multu inse prin Fabulele
sale edate a dou'a ora de Eliade, scrise intr'o limba, pe catu
se potea pe atunci de coresa si generale, despre care cu dreptu
cuventu eschiamo acelasu Eliade si dîce: „Fabulele lui Ci-
chindealu potu fi pentru romani totu deun'a tablele
legii aduse in desiertu. — Filosofia, religiune morala,
tote le afla romanii in ele.“

Veniti acum se punemu o florica de recunoscintia pe
mormentulu nemoritoriului Georgiu Lazaru, carele parasindu
patri'a sa natale, trecù la Bucuresci, pentru de a fi regenera-
toriulu Romaniei. Acolo prin boiariulu Balaceanu, care mai
sciá inca senti romanesce in acelu tempu de degenerare natiu-
nale, midilocl la guvern u a se redicá in ruinele Stului Sava
o scola natiunale de Teologia si Filosofia; si Lazaru fù nu-
mitu (1818) dascalu de bogoslovia — cum se dîcea pe
tempurile acele — si de ingineria. Elu tienea cursurile sale
in limb'a natiunale intr'unu tempu, candu totulu erá decaden-
tia, candu in baserica preotii si cantorii aveau fala a sierbí
in limba straina; candu judecatori'a, administratiunea curgea
in limba straina. — A avutu mai multe opere manuscrite,
meritulu seu adev eratu inse este, cà elu creà prim'a ora la
romani o limba pentru scole, si cà amestecandu in studiulu
sciintieloru suvenirea vechiei patrie si a vechiloru stramosi,
fece cunoscuta scolariloru originea lor u romana, si i indemná
la iubirea si cultivarea limbei natiunali. In cursu de cati-va

ani elu si-formà vr'o 20 de invetiacei plini de entusiasm, — între cari si Eliade, — cari se respandira in tote partile, latîndu lumin'a si cultur'a între romani. — Romani'a datoresce bravului Lazaru renascerea sa.

Se punemu o sarutare ferbinte si pe modest'a cruce a poetului Ioanu Vacarescu, pe care abia înainte cu cati-va ani lu-petrecuramu la locasiulu eternu între lacrimile natiunii. Dupa nemoritoriulu Dositeiu, elu e primulu poetu romanu, care merita atentiune si care nu fora meritu porta frumosulu nume de parintele poesiei romane. — A cantatu amorea, pocharul, primaver'a, gloriele pierdute. — Si candu cantá natiunalismulu, parea cà audi umbr'a plangunda a lui Stefanu pe ruinele mucedîte ale patriei cadiute. — Avemu de la densulu si nesce observatiuni asupra gramaticei romane, cari au ajunsu doue editiuni (1787 si 1804). Sufletulu seu romanescu se reflecta frumosu in acele viersuri simple, dar insufletîte, ce le prefige la a dou'a editiune a gramaticei sale.

„Urmasiloru mei Vacaresci,
Lasu voa moscenire,
Crescerea limbei romanesci
Si a patriei iubire.“

Cuvinte sante, cari nu aru trebui se lipsesca din testamentulu nici unui parinte romanu! Asia sentiá, asia scriea Vacaresculu!

Sborulu imbucuratoriu ce lu-dedera nisce barbati cá acestia limbei si literaturii natiunali, erá din dí in dí mai evidente. Literatur'a romana, care pana aci afara de opere teologice, istorice si gramatice, cele mai necesarie la o natiune, — abia potea se arate alte produpturi, se faliá acum cu lucratori respectati in tote ramurile, atatu in cele beletristice, catu si in cele ale sciintieloru. — Natiunea incepù a se interesá totu mai tare de binele seu spirituale si a sentí, cà numai prin literatur'a natiunale pote pune fundamentulu unui venitoriu mai fericitu, ce lu-merita cu dreptu cuventu dupa atate suferintie. Da romanulu, potinte, gloriosu ordiniora in campulu lupteloru, trebuiá se devina acum potinte, mare in literatura!....

(Va urma.)

Publicarea baniloru incursi la fondulu Asoc. trans. dela siedinti'a comit. Asoc. tienuta in 12. Dec. 1867 pana la siedinti'a aceluia dein 14. Ian. 1868 c. n.

1) Prein D. adm. protop. si col. Asoc. in Mediasiu Ioane Popescu s'a tranesu la Asoc. cá tacse de m. ord. pre an. trecutu 186⁶/₇ 10 fr. si anume:

a) dela D. Sa I. Popescu, b) dela D. proprietariu in Mediasiu Teodoru Moldovanu Bucsi'a 5 fr. v. a., cu totulu 10 fr. v. a. 2) Prein D. vicecapitanu col. Asoc. in Fogarasiu, Ioane Codru Dragusianulu s'a tramesu cá tacs'a de m. ord. nou pre an. cur. 186⁷/₈ pentru D. Stefanu Emilianu, profesoriu de Geometria la universitatea dein Iasi 1 galb. 3) D. prefectu dominale in Cricau Gregoriu Mezei cá tacs'a de m. ord. pre an. cur. 186⁷/₈ 5 fr. 4) D. parochu in Mărgău Ales. Fodoru cá m. ord. nou tacs'a pre an. cur. 186⁷/₈ 5 fr. 5) Dela Rm. D. canonicu Michaela Serbanu tacs'a de m. ord. nou pre an. curente 186⁷/₈ 5 fr. 6) Dela D. economu in Călnicu, Georgie Munteanu tacs'a rest. de m. ord. pre an. 186⁶/₇ 5 fr. 7) Dela D. proprietariu in Hatiegu, Alesandru Baiasiu tacs'a restante de m. ord. pre an. 186⁴/₅ 5. fr. 8) Dela D. proprietariu in Sibiiu Alesandru Lebb cá tacs'a de m. ord. pre an. 186⁴/₅, 186⁵/₆, 186⁶/₇ si 186⁷/₈ s'au primitu 20 fr; 9) Prein D. col. in Campeni, Georgie Ioanette s'au tramesu cá tacs'e de m. ord. pre an. 186⁶/₇ si anume: a) dela D. preutu in Vidr'a de susu Ioan Iancu tacs'a de m. ord. pre an. 186⁶/₇ 5 fr., b) dela D. not. comunale in Bistr'a Dionisiu Darabantu tacs'a de m. ord. pre an. 186⁶/₇ 5 fr., c) dela D. jude com. in Vidr'a de susu Michaiu Gimbosiu tacs'a de membru ord. pre an. 186⁶/₇ 5 fr. d) dela D. notariu in Campeni Georgie Ioanette tacs'a de m. ord. pre an. 186⁶/₇ 5 fr., e) pretiulu aloru 6 esempl. actele ad. gen. Asoc. tienute le Alba-Julia in 1866, cu totulu 22 fr. 40 cr. 10) Prein Rm. D. vicariu in Simleulu Silvaniei Demetriu Coroianu s'a tramesu pentru diplome de m. ord. anume: a) dela D. protop. Ioanu Vicasiu dein Hidigu 1 fr., b) dela D. prot. Ioanu Lobontiu dein Giurtelecu 1 fr. c) dela D. Stefanu Lazaru prov. in Hododu 1 fr., dela Rm. D. vicariu Dom. Coroianu 1 fr., cu totulu 4 fr. v. a. 11) Dela Rm. D. protopopu in Hatiegu Ioane Ratiu s'a tramesu la fondulu Asoc: a) Pretiulu aloru 10 esemplaria dein actele adun. gen. I. II. si III. (a 1 fr. 1 esempl.), b) pretiulu aloru 5 esemplaria dein actele adun. gen. V. si VI. (a 92 cr. unu esempl.) 4 fr. 60 cr., cu totulu 14 fr 60 cr. v. a. 12) Prein Rm. D. protop. si col. Asoc. Ioane Metianu s'a tramesu la cass'a Asoc. tacs'a rest. de m. ord. pre an. 186⁵/₆ pentru D. parochu in Zernesci Ioanu Comsi'a 5 fr. 13) Dela D. prof. norm. in Blasiu Georgiu Ratiu tacs'a de m. ord. pre an. 186⁶/₇ si 186⁷/₈ 10 fr. 14) Prein D. advocatu si col. Asoc. Dr. Iacobu Brendusianu s'a tramesu la fondulu Asoc. cá tacs'e de m. ord. si anume: a) dela Dsa tacs'a de m. ord. pre an. cur. 186⁶/₇ 5 fr., b) dela D. vicecomit. II. in comit Zarandu Amosu Francu tacs'a rest. de m. ord. pre an. 186⁵/₆ 5 fr., cu totulu 10 fr. v. a.

Sibiiu in 14. Ianuariu a. 1868.

Dela secret. Asoc. trans.

Raportulu Dlui cassariu la adunarea gen. din a. tr.

Onorabila adunare generale!

In intielesulu §. 18. alu statuteloru Asociatiunei trans. romane pentru literatur'a romana si cultur'a poporului romanu am onore a presenta prea onorabilei adunari generale ratiociniulu cassei acestei Asociatiuni despre banii intrati, chiel-tuiti si remasi in restu, dela adunarea generale a VI. tienuta in Alb'a-Julia in 28. si 29. Augustu 1866 pana la acésta adu-

nare generale, si totu-de-una data in urm'a conclusului comitetului, care s'a facut'a in urm'a conclusului adunarei generale din anulu trecut, dupa care tacsele platinde de Domnii membri ai acestei Asociatiuni, carii sunt cu acelea in restantii se se inprotocoleze dupa sirulu aniloru, — pe langa protocolulu Domniloru membri asiediatu dupa tiparirea conspectului impartitu intre D. membri, — si unu altu conspectu alu acelora purtatu dupa ordinea aceea, cum au intratu acelea in cass'a Asociatiunei atatu cá tacse restante, catu si pe anulu curinte, din care mai usioru se póte vede, carii Domni membri au corespunsu §. 6. din statute pana in momentul de fația, si suntu dreptu aceea in intielesululu §. 22. membrii cu votu decisivu.

Din acestu ratiociniu documentatu se vede, ca sum'a preliminarata pe acestu anu, ce se tiene de stipendii si secretariulu alu II. s'a datu tota, éra din suma de 90 fr. pentru spese extraordinarie s'au chieituitu numai 49 fr. 16 cr., remanendu asiadara crutiati 40 fr. 86 cr.; asisderea s'au chieituitu pentru tiparirea acteloru adunarei generale a VI. cu 41 fr. 50 cr. mai putienu din suma preliminarata, si asiadara remanu din preliminaru pastrati 82 fr. 34 cr.

Mai incolo arata bilantiulu acestui ratiociniu unu crescamentu alu cassei Asociatiunei de 3726 fl. 94·5 cr. v. a., care crescamentu nu a resultatu atatu din tacsele intrate, catu mai multu prin interesele obligatiuniloru si ale asemnatiuniloru ipotecarie, prin agio, colecte si oferte, pentru acte vendute, pentru manufacturi de ale espusetiunei din anulu 1862 si prin ridicarea obligatiuniloru din metalu conv. la valóre de val. austr.

Ce se tiene de depositele care se afla in cass'a Asociatiunei spre ingrijire si fructificare prin cassariulu Asociatiunei si anume depositulu pentru eternisarea memoriei laureatulu nostru poetu Andreiu Muresianu prin ridicarea unui monumentu, si altulu alu comitetulu natiunalu permanente, am onore a pune pe més'a onorabilei adunari generale respectivele jurnale din cassa.

Sibiiu, 25. Augustu 1867.

Const. Stezariu,

capitanu in pensiune si cassariu alu Asoc. trans. rom.

I n t r a t e

- 1 La adunarea generala din anulu trecutü tienuta in Alba-Julia in 28 si 29. Augustu 1866 au remasu in restu

Pro anno cur. 186⁶/₇ au intratu.

- 2 Tacse dela membrii fundatori si ordinari pe anulu curente
- 3 Tacse restante din anii trecuti dela membrii ordinari
- 4 Dela D. secretariu II. suma crutiata din spesele cancelariei preliminate pro 186⁵/₆
- 5 Interese dupa obligatiunile imprumutului de statu
- 6 " " " metaliques si de loterie
- 7 " " " urbariale transilvane
- 8 " " " urbariale ungaréne
- 9 " " " asemnatiuni de ale bancei ipotecarie
- 10 Pentru diplome
- 11 Schimbandu argintulu si aurulu aflatoriu in cassa au intratu in banenote
- 12 Colecte si oferte
- 13 Pentru actele adun. gen. vendute si anume: 15 esempl. din I., 49 esempl. din II., 16. esempl. din III., 43 esempl. din IV., 175 esempl. din V., 155 esempl. din VI. si 1 conspectu
- 14 Pentru manufacturi vendute de ale espusctiunei din anulu 1861
- 15 Obligatiunile de statu sunatore in metalu conv. s'au ridicatu in valoare de v. a.
- 16 S'au cumperatu obligatiuni urbariale trans. in pretiu nominalu de

Suma intratelorü .

E r o g a t e.

- 17 Secretariului II. onorariulu anuale
- 18 " " ajutoriu pentru unu scriitoriu stabilu
- 19 " " pentru spesele cancelariei
- 20 Stipendii pentru juristi: G. Gerasimu Rusu in Viena, Andreiu Cosma si Ioane Nichita in Pest'a a 100 fr. = 300 fr. si Ioane Piso in Sibiiu 80 fr. cu totulu
- 21 Stipendii pentru ascultatoriulu de tehnica Dionisiu Radesiu in Viena
- 22 " " pentru ascultat. de pedagog. Stef. Torpanu si G. Munteanu in Praga 350 fr.
- 23 Pentru tiparirea actelorü adunarei gen. a VI. in 500 de esemplare
- 24 " " inseratelorü public. din part. comit. (din spes. estr. fr. 14-16
- 25 Pentru una teca de carti pentru biblioteca asociatiunei } ord. prelim. " 35-
- 26 Argintulu si aurulu schimbatu ad Nr. cur. 11.
- 27 Banii gata, cu carii s'au cumperatu obligatiunile urb. trans. ad Nr. cur. 16

Sum'a erogatelorü .

Subtragendu erogatele remane la adunarea generala a VII. unu restu .

I n t r a t e

Bancnote		Argentu		Auru		Asemna- tiuni de ale bancii ipo- tecarie		Obligati- uni de statu		S u m a		
i n v a l u t a a u s t r i a c a												
fr.	cr.	fr.	cr.	bucati	fr.	cr.	fr.	cr.	fr.	cr.	fr.	cr.
597	10 ¹ / ₂	42	75	9	49	—	18100	—	5520	—	24308	85 ¹ / ₂
500	—	—	—	146	678	—	—	—	305	—	1483	—
880	—	—	—	71	55	—	—	—	—	—	935	—
23	80	—	—	—	—	—	—	—	—	—	23	80
—	81	68	50	—	—	—	—	—	—	—	69	31
19	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	19	6
195	29 ¹ / ₂	—	—	—	—	—	—	—	—	—	195	29 ¹ / ₂
39	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	39	6
971	92	—	—	—	—	—	—	—	—	—	971	92
9	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9	—
1045	98	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1045	98
239	33	—	—	—	—	—	—	—	105	—	344	33
203	15	—	—	¹ / ₂ Nap.	4	—	—	—	—	—	207	15
490	25	—	—	—	—	—	—	—	—	—	490	25
—	—	—	—	—	—	—	—	—	276	—	276	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	1680	—	1680	—
5214	76	111	25	167	786	—	18100	—	7886	—	32098	1
200	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	200	—
100	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	100	—
150	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	150	—
380	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	380	—
300	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	300	—
700	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	700	—
158	50	—	—	—	—	—	—	—	—	—	158	50
49	16	—	—	—	—	—	—	—	—	—	49	16
—	—	100	—	163	766	—	—	—	—	—	866	—
1158	55	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1158	55
3196	21	100	—	163	766	—	—	—	—	—	4062	21
2018	55	11	25	4	20	—	18100	—	7886	—	28035	80

I n t r a t e

Translature

Specificatiunea acestui restu.

a) Bani gata.

In bancnote si arama
 In argintu si auru

b) Asemnatiuni de ale bancei ipotecarie.

1. Seria A. Nr. 4161 a 10,000 fr., 2. ser. A. Nr. 3251 a 5000 fr, 3 ser.
 A. Nr. 7152, 7153 si 7154 a 1000 fr. = 3000 fr., si 4. seria B.
 Nr. 6076 a 100 fr., tóte dto. 21. Augustu 1867 in suma

c. Obligatiuni de statu.

2 buc. metaliques a 100 fr. = 200 fr. m. c.
 2 „ cu sorti de loteria Nr. 504 si 1592 a. 100 fr. v. a.
 1 „ urbariale trans. a 1000 fr., 4 buc. a 500 fr. = 2000 fr., 18 buc. a 100 fr.
 = 1800 fr. si 2 buc. a 50 fr. = 100 fr., in suma tot. 4900 fr. m. c. séu in v. a.
 8 „ urbariale ungurene a 100 fr. = 800 m. c. séu in v. a.
 10 buc. imprumutulu stat. a 100 fr. = 1000 fr. si 20. buc. a 20 fr. = 420 fr.,
 cu totul 1420 fr. m. c. séu

Suma cea deasupra .

B i l a n t i u.In anulu trecut 186⁵/₆ au remasu in restu

In a. acesta au intratu venitu curatu dupa subtrag. sumel. de sub Nr. cur. 26 si 27

Totulu cu restulu din anulu trecut

Chieltuilele pe anulu acesta 186⁶/₇ au fostu dupa subtragerea sumeloru
 de sub Nr. cur. 26 si 27

Remane restu la adunarea generale a VII.

Alaturandu restulu din anulu trecut cu celu de acum au crescutu fondulu cu

Colectele si ofertele de sub Nr. cur. 12 au incurso.

1. Dela unu balu tienutu in anulu trecut in Alba-Julia fr. 24-33
 2. „ comunele Sabesiu de susu 20 fr. si Sabesiu de josu 10 fr. „ 30-
 3. „ D. Israilu Lövi, negutiatoriu in Alba-Julia „ 30-
 4. Prin laudabil'a staruintia a Dlui comite supremu Augustinu Ladai
 dela comunele: Hegicu 45 fr, Arapatacu 30 fr., Erösd 15 fr., Nyen
 15 fr., Bikszad 10 fr., Mikoujfalu 10 fr. si Bodila 10 cu totul „ 135-
 5. Dela D. Gregoriu Elechesiu, protopopu in S. Martinu „ 20-
 Dela unu anonimu 1 obligatiune urb. trans. „ 105-

Suma fl. 344-33

Conformu conclusului adusu in siedinti'a a III. adunarei gen. tienuta la Clusiu
 in 28. Augustu a c. se da prein acésta dein partea presidiulu Asoc. absolutoriu
 Dlui cassariu in privinti'a ratiociniului seu pre anulu 186⁶/₇.

Clusiu in 28. Augustu.

Iacobu Bologna m. p.

I. Rusu, secretariu II. m. p.

I n t r a t e

Bancnote		Argentu		Auru			Asemna- țiuni de ale banci ipo- tecarie		Obliga- țiuni de statu		S u m a	
i n v a l u t a a u s t r i a c a												
fr.	cr.	fr.	cr.	bucati	fr.	cr.	fr.	cr.	fr.	cr.	fr.	cr.
2018	55	11	25	4	20	—	18100	—	7886	—	28035	80
2018	55	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2018	55
—	—	11	25	4	20	—	—	—	—	—	—	31 25
—	—	—	—	—	—	—	18100	—	—	—	18100	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	210	—	210	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	200	—	200	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	5145	—	5145	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	840	—	840	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	1491	—	1491	—
2018	55	11	25	4	20	—	18100	—	7886	—	28035	80
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	24308	85 1/2
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5764	60 1/2
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	30073	46
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2037	66
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	28035	80
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3726	94 1/2

Sibiu, 25. August 1867.

Pentru Controloru
N. Cristea.

Const. Stezariu,
capitanu in pens. si Cassariu alu Asociat.

C l i o.

Intru întielesulu promisiunei ce am datu in Nr. 1 sub rubric'a „Culegere de documente istorice“ incepemu cu publicarea mai anteu a registreloru istorice castigate la timpul se delu repaus. comite Iosifu Kemény in catu acelea sunt compuse sub rubric'a Valachi in unulu séu altulu din Arataria. O facemu acést'a cu atatu mai virtosu, cu catu alte societati de istoriografia intr'aceea culegu si publica barbatesce alte si alte documente, cronice si anale, prin urmare noi inca trebuie se alergamu dupa ei, pentru cá se ne intalnimu catu mai curendu la unu punctu, alu carui nume este Adeveru.

Totu sub rubric'a Clio vomu publica si alte materialuri, cate voru fi recunoscute ca ar adaoge la coregerea si ilustrarea istoriei nóstre.

Premitemu cá informatiune preliminaru epistol'a Reverentiei Sale Domnului Stefanu Moldovanu adresata lui G. Baritiu. Aceeasi suna asia:

Ar. Ghirisiu, 27. Oct. 1846.

Préiubite Dle Frate si Prietine!

Cá dorirei Dtale, in multu pretiuit'a epistola din 9. Oct. aratate — la carea interesele neamului nostru celea nenumerate te inflaméza — catu mai in graba se pociu raspunde, acelea ce din Aratariele Marii Sale préhuminatului si préinvestiatului bunu zelantu Dnu Conte Iosifu Kemény dupa sirulu aniloru leam culesu, precum: din Tom. IIIlea alu cetiriloru sale Q—Z, din Aratariele Condiceei Diplomatice si ale Supplementelorü ei, cu dragoste prin carulu iute le trimetiü; înse acestea numai arata, ba inca in mai multe locuri nici cá se scie la pagin'a indigitata, cá despre Valachi ce ar fi vrednicu de insemnatu? — Ci cu ajutoriulu lui Ddiu si acestea tóte din Condicele susu numite le voiu estrage si Dtale le voiu trimite, cá precumu acelu mare barbatu pentru noi au asudatu de leau culesu din locuri ascunse si cu tóta dragostea le impartasiesce, asia Dta se le poti da pe fatia; cá asia cunoscunduse si romanii pe sine si trecutulü lorü, se scape din anii prunciei si din statulu somnurosü se se trezésca!

„Appendix Diplomaticus“ dreptu cá de lucru imi va dá, dar cu acél'a anca nu'i capetu; o gramada de volume cuprinde in sine statulu si istori'a tuturorü orasielorü, satelorü si locurilorü din Transilvani'a. — Catu lucru este spre cunóscerea

deameruntulu a Keneziaturiloru, care arata o faia noua a trecutului, dar si unu opu nou voru d viitorimei, asia catu in-tieleptulu opu „Vizsglods“ va remanea numai tem'a lucrului demonstrabilu. Cate suntu colectiile manuscriseloru „mai-mari“ si „mai-mici“ din vechime, care dau lumina noua istoriei, dintre care mai in graba*) admanuezu „Historiam Epporum Valachorum in Slavonia,“ pe carea intrsa in graiulu natiei nstre mai bucurosu o asi fi espeduitu, dar naval'a lucruriloru intre-prinse se me lase acum escusatu.

Din condicele laudate am estrasu inca „Seriem Vajvodarum & Vice-Vajvodarum,“ carea candu va fi completa, asemenata cu tte corespundietrele manuscrise ale acestui mare barbatu, va fi mai deplina de catu tte celea pana acum tiparite. Am despre sasi, despre disme, despre comitii sasesci si despre alte mai amenunte aratarifulu estrasu. Si apoi daca voiu stracur tte aratariele, voiu estrage documentele insusi.

Ce mi-ai scrisu pentru plata remane acum nepretiuitu, numai se am atat'a ertare de a fi amenatu pentru pretiulu noveleloru; ra dintre acestea comunicate ce ar fi mai interesantu insemnza'mi cu privilegiulu noveleloru, c se escriu din Condica si mai degraba de cum sirulu aniloru m'ar pofti spre aceea.

Pr iubite D. Frate! intre tte acestea — adu'ti aminte c povorile domestice, ocarmuirea duchuriloru incordate, carele nu suferu bucurosu a le arat datori'a chemarii sale, cu atat'a mai pucinu a'i strimtori la acst'a, si alergarile susu in josu, carele dintru acestea doua isvr curgu de multe ori cu destula amarla, multu me impedecea dela cuprinderile acestea spirituale pr iubite; apoi datoria apostolicsca nu numai intru alu meu poporu, ci si impregiuru'mi mai cu sma la immortalari imi cuprinde cu totu dreptulu din scumpulu tmpu — si apoi la acst'a trebue pregatire; „foculu se potolesce, de nu i se va adauge materia ardietre.“ — Aici vinu a se socoti si jurstarile nu numai de a alerg pana in Grindu la prealuminatulu Conte, dar' al' si intimpin acasa, si anca ai cumpani plecarea de a d scumpele sale odre pe la casele nstre; de aci pentru cercetarea condiceloru si intru ele si intru altele ale Keneziaturiloru etc., unde trebue la unu cuvntu mai multe carti, voiu fi silitu a petrece cu septaman'a in Grindu, fiindca Msa n'au crutiatu a'mi deschide o casa pe a mea sma. — Si

*) Acestu extractu l'am facutu pentru fratele Laslu Gabriel Profes. Hist. Univ. in Blasiu si am socotitu se'lu decopiezu si Dtale.

pe langa acéstea tóte eu cu ajutoriulu lui Ddieu indrasnescu, numai copierea si espeduirea me rempinge cu neplacere. — Unu scriitoriu harnicu m'ar usiurá multu si asia asiu puté antaiu iubitei Dtale, apoi saraciloru Blasieni carii n'au unde se se intinda afara de manualele sistematice, si si altor'a asiu puté cu tóta iutial'a fi de ajutoriu, dintru acésta „Apa vii'a“ a nemuritoriului renumitu D. Conte si alu patriei parinte.

Cu acéstea remâiu cu tóta fratiésc'a iubire alu preiubitului. D. Frate si priétinu

plecatu sierbitoriu frate

Stephanu Moldovanu,

Administr. Pppei Beului si Parochulu Ghirisiului.

P. Scr. Maria sa D. Iosif Kemény mâne — 28. Oct. s. v. pleca la Sibiiu si prin mine Iub. Dtale face onóre de a se inchiná de sanatate. Adi am adusu „Indices Regestri Archivorum.“

Pe D. Ant. Kurcz me rogu intalnindute spune'i cà'lu salutezu si pe Fratii Morosieni. —

Extractus Memorabilium in Lexicone Rerum Trannicarum Eruditissimi Viri Illustrissimi D. Comitis Josephi Kemény sub voce Valachi Tomo III. Q—Z. — contentorum.

De romanorum in Dacia Coloniais scripsit Joannes Filtsch. Cibinii 1808 in 8°. Habetur apud. C. Jos. Kemény.

Daciae pars quam incolimus a. 1195 jam Trannia vocabatur. (Vide Pray in praefatione dissertationis de dextra S. Stephani.

Siebenbürgen non a 7. castris p. Saxones erectis, quia Equites Teutonici teste Gregor. IX. 1231 apud Fejér C. D. T. III. V. II. p. 246. non nisi 5 Castra extruxere in Trannia. Vide uberius C. Alex. Bethlen Gesch. der Deutsch. Orden in Siebenbürgen p. 52.

Aeneas Silvius in descriptione Tranniae (natus 1405 † 1464) quae habentur in Tud. Gyűjt: 1829 X. p. 82. „Siebenbürgen dicit a 7 Civitatibus, quas Saxones inhabitant.“

Romanorum Reliquias circa a. 888 jam Valachos nominatos fuisse anonimus Belae Regis Notarius — ni forsan subreptitie — adnotavit. Verum desuper plura apud Gebhardi (Geschichte der Walachen editionis Brünnensis p. 375 in nota Z.) et Untersuchung über das Wort „Wlach“ habetur in Hormayers Archiv. 1828 p. 238.

Tranniam tempore ingressus Hungarorum Valachi et Sclavi inhabitabant, nam anon. Belae hocce scribit „Terram Ultrasilvanam Gelu quidam Blachus in dominatum tenebat a Blachis et Slavis inhabitatam.“

Valachi Tranni habuere Privilegiales a S. Stephano Rege. Fejér Codex Dipl. Tomo VII. Volum. 1. pagina 46. et Fejér C. D. T. X. V. VII. p. 10 in nota.

Anno Chr. 1137. Formale Urbarium. Fejér C. D. T. II. p. 89, 90.

1138. Formale Urbarium Fejér C. D. T. II. p. 100, 101, 104.

1204. Callo Joannes Rex Bulgarorum et Blachorum. Fejér C. D. T. II. p. 425 et 426 in nota et 428.

1204. Sunt Monachi Graeci in Hungaria. Fejér C. D. T. II. p. 429 et 447.

1204. Dissolutio morum inter Sacerdotes Graecos in Hungaria. Fejér C. D. T. II. p. 429.

1205. Episcopus Graecus in Hungaria. Fejér C. D. T. II. p. 459.

1221. Monachi Graeci in Wisegrad. Fejér C. D. T. III. V. I. p. 310.

1223. Memoria Valachorum. Vide Kis-Disznod Sed. Cibin.

1224. Quinquagesima Decimarum. Fejér C. T. III. V. I. p. 449.

(† Valachi olim loco Decimae solvebant quinquagesimam. Vide Szirmai Szatmár I. p. 8 et 9.

1225. „Rusticus“ in Diplomate prima vice occurrit apud Fejér C. D. T. III. V. II. p. 11.

1227. Valachi vocantur Bubali, Bubaci, Gubati. Vide Fejér C. D. T. III. V. II. p. 485. — Vide et Fasching Nova Dacia P. 1. p. 17.

1234. Valachi Graeci-Ritus ad Unionem compelli jubentur. Fejér C. D. T. III. V. II. p. 399. 400.

1234. Valachi Disuniti in Dioecesi Cumanorum Eppi existentes (Huc et Valachi Terrae Fogaras censendi). Combina Fejér C. D. T. III. V. II. p. 399.

(† Ex hoc Instrumento subinferre licet Valachos nostros Trannos ea aetate non fuisse absque proprio Eppo.

1247. Valachi in Cttu Zeurinensi. Vide Szeredai Series Epporum p. 17.

1247. Valachi Olahi in Zeurino, eorum Vajvoda. Fejér C. D. T. IV. V. I. p. 448—450.

1252. Olachi de Kirtz. Vide Katona VI. p. 183.

1260. Valachi Fejér Cod. Dipl. Tomo IV. V. III. p. 15.
1263. Valachorum Decimae Fejér C. D. T. IV. V. III.
p. 133 et 135. — De Valachorum Decimis. Vide Benkő Mil-
kovia I. p. 271, 272.

1264. Reginae possedere Bisztricium et Rodna. Fejér C.
D. T. IV. V. III. p. 216.

1280. Species Urbarii. Fejér C. D. T. V. V. III. p. 54.

1289. Obtinent siculi ob fidelitatem Sedem Aranyas.

1360. „Dragus filius Gyulae Olachus Noster de Marmar-
rosio“ Fejér Cod. Dipl. Tomo IX. Vol. III. p. 189.

1360. Monasterium Ruthenorum Gr. Ritus in Munkács
aedificatur ibidem p. 196.

1361. Valachi obtinent bona in Banatu Temesiensi ibid.
p. 253, 254.

1366. (†) IV. cal. Julii Ludovici Privilegiales Nobilibus
Tranniae concessae, ut in malefactos Valachos jure Gladii
et fori dominalis uti valeant. Copia in folio apud C. Jos.
Kemény.

1374. De tentata hoc anno Valachorum conversione. Fejér
C. D. T. IX. Vol. IV. p. 587 et 589.

1374. †) Pertinebat ad Terram Fogaras Opp. Kis Sink.

1377. Sub nomine Jobbagionum intelligebantur Olachi.
Vide Szeredai Not. Capituli alb. p. 56.

1383. Valachi potentialiter veniunt ad Terrena Districtus
Cibiniensis, ibi violenter terrena occupant, sed inde ejici man-
dantur. Fejér C. D. T. X. V. VIII. p. 123.

1384 Detto dto Fejér X. V. VIII. p. 143.

1421. Valachi Tranni in bello Bohoemiae-Hussitico prae-
sentes. Vide Adversaria Historica Ill. C. Jos. Kemény ad an. 1421.

(†) Tempore bell iomnes Valachi Tranni insurgbant. Vide
Fejér Cod. D. T. X. V. VII. p. 259.

1425. Decretum Sigismundi quoad dilucidationem deci-
sionis circa Decimas Valachorum in Trannia. Vide Szich.
Car. Ms. I. p. 402. n. 59

(Va urma).

 In consunetu cu conclusulu din urma alu on. Comitetu acésta
fóia va esi de aci nainte de 2 ori pe luna, la 1. si la 15. cate 1½ séu 2 cóle.
Acésta mesura e motivata cu temeiori, care se voru impartasi la loculu seu.
Nr. 5 va esi in 15 Fauru in 2 cóle.